

UNELE METODE MODERNE DE EVALUARE A PROCESULUI INSTRUCTIV-EDUCATIV ÎN DOMENIUL COMUNICAȚII ȘI INFORMATICĂ

SOME MODERN ASSESSMENT METHODS OF EDUCATIONAL PROCESS IN THE COMMUNICATIONS AND IT FIELD

Col.drd. Petrică-Marinel VOICU *
Col. (r) prof.univ.dr. Gheorghe BOARU**

Evaluarea reprezintă, alături de transmiterea cunoștințelor de către instructor și de însușirea acestora de către cei care se instruesc, o componentă operațională fundamentală a procesului instructiv-educativ militar. Aceasta se constituie în elementul reglator și autoreglator, de conexiune inversă, prin sistemul de instruire adoptat.

Având în vedere permanenta preocupare, pentru asigurarea principiului compatibilității instruirii cu armatele moderne din NATO, prin alegerea formelor și metodelor similare de instruire eficiente, dar și importanța evaluării, ca etapă distinctă în procesul de instruire, cu efect de corecție a acestuia, în acest articol sunt analizate și propuse cele mai accesibile și mai eficiente metode de evaluare în domeniul comunicații și informatică, cu sugestii pentru utilizare în instruirea instituționalizată.

Evaluation is, with the transmission of knowledge by the trainer and acquisition by those who are trained, a fundamental operational component of military educational process. This is the regulating and self-regulating element, reverse connection through the adopted training system.

Considering the permanent concern to ensure the principle of training compatibility, with modern armies from NATO, by the choice of similar effective training forms, methods and the evaluation importance as a distinct stage in the training process, with his correction effect, in this paper are analyzed and proposed the most assessment affordable and effective methods in communication and IT, with suggestions for use in the training institutions.

Cuvinte-cheie: comunicații și informatică; metode moderne de evaluare; referat; investigație; observare sistematică; autoevaluare.

Keywords: communications and IT; modern assessment methods; reference; investigation; systematic observation; self-evaluation.

Metodele, tehnicile și procedeele de evaluare sunt considerate instrumentele instructorului, prin care acesta oferă, celor care se instruesc, posibilitatea de a demonstra performanța la care au ajuns, nivelul de însușire a cunoștințelor, de formare a diferitelor atitudini, aptitudini și capacități, testate prin utilizarea unei game diverse de instrumente, adecvate scopului urmărit.

Din punctul de vedere al apariției, acestea sunt împărțite în două categorii: *metode tradiționale* de evaluare (clasice) și *metode alternative sau complementare* de evaluare (moderne).

Fiecare categorie de metode de evaluare prezintă atât avantaje, cât și dezavantaje, iar pentru a nu afecta aprecierea celor care se instruesc, aceste metode nu trebuie utilizate exclusiv, ci trebuie să se fundamenteze pe o serie de premise, astfel:

- metodele de evaluare sunt complementare; nu putem aminti despre metodele tradiționale „depășite/perimate” sau despre metodele moderne, care ar putea reprezenta unicul reper metodologic;

* *Universitatea Națională de Apărare „Carol I”*
e-mail: marivoc@hotmail.com

** *Universitatea Națională de Apărare „Carol I”*
e-mail: boarugheorghe@yahoo.com

- acestea trebuie aplicate în funcție de obiectivele stabilite ale instruirii și în deplină concordanță cu tipul de rezultate care se doresc a fi obținute (cognitive, afective, psihomotorii);
- metodele de evaluare trebuie să ofere informații relevante atât instructorului, cât și celor care se instruiesc, cu privire la nivelul de pregătire atins de către aceștia din urmă, respectiv la calitatea procesului de instruire.

Unele metode moderne de evaluare a procesului instructiv-educativ în domeniul comunicații și informatică

În prezent, ponderea acestor metode de evaluare devine din ce în ce mai semnificativă, în cadrul activităților de evaluare, desfășurate la nivelul întregului sistem de învățământ militar.

Aceste tehnici de evaluare nu au fost concepute și dezvoltate în ideea înlocuirii celor clasice, ci în dorința de a realiza o evaluare mai flexibilă și mai atractivă atât pentru evaluatori, cât și pentru cei evaluați.

Preocuparea factorilor de decizie, pentru eficientizarea acestor modalități de evaluare, este în creștere, iar în ultima perioadă se pune un deosebit accent pe verificările prin simulare, pe cele de pe platformele on-line și, din ce în ce mai mult, pe exercițiile practice, în teren.

Referatul

Referatul reprezintă instrumentul evaluării moderne, care permite identificarea elementelor de performanță ale celui evaluat și realizarea unei aprecieri nuanțate asupra acestora.

Acest instrument de evaluare prezintă anumite caracteristici esențiale, sub forma unor *avantaje*, și anume:

- caracter creativ și formativ accentuat;
- caracter profund integrator, atât al proceselor de instruire, parcurse anterior, al cunoștințelor asimilate, cât și al metodologiei informării și cercetării științifice, fiind astfel o tehnică de evaluare foarte precisă, sugestivă, intuitivă și predictivă;
- facilitează abordarea unor problematici de noutate, care reprezintă extinderi ale tematicii parcurse, în măsura în care acestea sunt interesante, au legătură cu obiectivele operaționale stabilite și în măsura în care sunt asigurate resursele necesare studierii acestora;

- poate realiza anumite conexiuni atât cu discipline de studiu, cât și cu modalități de investigație transdisciplinare;
- caracter sumativ, angrenând cunoștințe asimilate, priceperi, abilități și deprinderi dobândite, pe întreg parcursul formelor de pregătire absolvite până în acel moment.

Tema referatului poate cuprinde o mare parte de conținut din programa unui curs sau îl poate extinde și pentru alte discipline, asigurându-i astfel caracter de interdisciplinaritate și de transdisciplinaritate, direcție spre care tinde învățământul românesc, în general, și cel militar, în special.

Structura unui referat este următoarea: pagina de titlu, care conține (numele instituției, denumirea temei, numele și prenumele evaluatului, grupul de cursanți din care face parte), cuprinsul, introducerea, dezvoltarea elementelor de conținut, concluziile, bibliografia și anexele.

Anterior inițierii referatului, instructorul evaluator trebuie să informeze evaluatii asupra criteriilor de notare, astfel:

- *validitatea* – respectarea structurii referatului și existența concordanței dintre tema propusă și conținutul acestuia;
- *modul de elaborare* – existența unui demers coerent și logic în argumentarea conținutului, bazat pe cunoștințe docimologice și care să genereze ipoteze și concluzii corecte;
- *calitatea conținutului* – aplicarea unor criterii calitative în selectarea surselor și a datelor utilizate, respectiv a unor modalități adecvate de prelucrare și de integrare a acestora;
- *creativitatea* – apariția aspectelor de noutate, fie de interpretare a ideilor, fie a modalităților de realizare a conținutului și a strategiei de lucru;
- *redactarea* – corectarea din punct de vedere ortografic, respectiv o bună capacitate de analiză și de sinteză.

Având în vedere aspectele menționate, considerăm că metoda de evaluare nu este prea generoasă în a oferi suficiente informații despre cel evaluat, dar este caracterizată de o anumită galantonie în apreciere și o doză de subiectivism, considerabilă.

Eseul

Eseul este un instrument de evaluare preluat din literatură, care oferă evaluatului posibilitatea de a-și exprima liber, și cât mai incitant, anumite

opinii, sentimente și atitudini, referitoare la diverse aspecte ale conținutului de evaluat.

Problematika eseului poate fi abordată cu mijloace științifice, într-un spațiu care, de regulă, nu depășește două-trei pagini. Menirea acestuia, ca metodă de evaluare, este aceea de a-i da evaluatului posibilitatea de a se exprima liber, de a-și formula nestingherit opiniile față de o anumită problemă, neîncorsetat de anumite scheme sau de prejudecăți. Eseul reprezintă o alternativă la testul grilă, bazat pe itemi stereotipi, cu alegere duală sau multiplă, care tind să monopolizeze evaluările sumative.

Ca și referatul, acesta poate oferi informații limitate despre nivelul de pregătire al celui evaluat, urmând a fi corelate cu cele obținute prin alte metode de evaluare.

Cu toate acestea, eseul se bucură de o mare apreciere în rândul celor care se instruiesc și, atunci când este folosit oportun și bine proiectat (ca moment și ca domeniu de aplicare), oferă evaluatorilor informații foarte interesante, cel puțin referitoare la capacitatea de gândire a evaluaților, la imaginația lor, la spiritul critic, la puterea de argumentare a unor idei personale și nu numai, care nu pot fi apreciate, la fel de exact, cu alte metode de evaluare.

În opinia noastră, această metodă de evaluare oferă multă generozitate evaluatului și mai multe informații despre acesta, cu referire, în special, la modul de gândire și de analiză, respectiv la capacitatea de a-și exprima și de a-și argumenta propriile păreri, într-un stil creator.

Investigația

Investigația reprezintă instrumentul de evaluare care asigură utilizarea, în mod creativ, a cunoștințelor asimilate și explorarea unor situații noi, care nu au legătură cu experiența anterioară. Investigația poate fi realizată individual sau pe grupuri mici, pe baza unei teme cu sarcini precise, și se poate desfășura atât pe timpul activității de instruire la sala de clasă, cât și formulată ca temă de studiu. În ambele cazuri, investigația va fi finalizată prin comentarea rezultatelor și concluziilor, în plen, împreună cu instructorul.

Această activitate de evaluare solicită, celui care se instruiește, înțelegerea cerințelor temei primite și identificarea unor soluții, la exigențe și la complexități diferite, caracterizându-se prin:

- caracter formativ pronunțat;

- caracter profund integrator atât al proceselor de instruire parcurse anterior, al cunoștințelor asimilate, cât și al metodologiei informării și cercetării științifice;
- caracter sumativ, angrenând cunoștințe asimilate, priceperi, abilități și deprinderi, dobândite pe întreg parcursul formelor de pregătire absolvite până în acel moment;
- asigurarea cadrului necesar desfășurării unor activități de cercetare, în mod organizat, utile în formarea ulterioară a celor care se instruiesc.

După cum o să constatăm în cele ce urmează, investigația este o metodă de evaluare asemănătoare cu proiectul, dar nu și de o asemenea amploare.

Proiectul

Proiectul se constituie într-un instrument complex al evaluării sumative, focalizat pe individ sau pe grupul de indivizi. Tema acestuia este stabilită de către instructor, pentru prima activitate, sau de către cei care se instruiesc, după ce s-au familiarizat cu acest tip de evaluare.

Pentru realizarea proiectului, cei evaluați trebuie să beneficieze de anumite informații și să îndeplinească anumite precondiții, astfel:

- să manifeste interes pentru subiectul respectiv;
- subiectul ales să fie de noutate;
- să cunoască dinainte sursele de documentare și unde vor găsi resursele materiale necesare;
- să fie convinși de importanța acestuia, să dorească crearea unui produs care să le dea satisfacție.

Inițierea demersului are loc în sala de instruire, cu definirea și cu înțelegerea sarcinii de lucru, și se continuă pe timpul orelor alocate pentru studiu, sau acasă, în timpul liber, pe o perioadă de timp în care cel evaluat are permanente consultări cu evaluatorul, și se încheie tot în sala de curs, prin prezentarea, în fața întregului grup de evaluați, a unui raport asupra rezultatelor obținute, eventual al produsului realizat.

De asemenea, pe timpul realizării proiectului, evaluatorul va încerca să evalueze anumite capacități ale celui evaluat, cum ar fi capacitatea:

- de a observa, de a identifica și de a alege metodele și instrumentele de lucru;
- de a măsura, de a analiza și de a compara rezultatele obținute;

- de a utiliza eficient bibliografia;
- de a manevra și de a utiliza cunoștințele acumulate, pe timpul procesului de instruire;
- de a raționa și de a utiliza proceduri simple;
- de a investiga, de a analiza și de a concluziona;
- de a sintetiza și de a organiza materialul;
- de a realiza produsul final.

Proiectul poate avea o conotație teoretică, practică, constructivă și creativă și se poate derula pe parcursul unei perioade mai mari de timp, pe secvențe stabilite anterior sau structurate circumstanțial.

Etapale proiectului sunt: stabilirea domeniului de interes, stabilirea premiselor inițiale (cadrul conceptual, metodologic, datele generale ale investigației), identificarea și selectarea instrumentelor, colectarea și analizarea datelor, precizarea elementelor de conținut ale proiectului și realizarea produsului final.

Elementele componente ale proiectului sunt: pagina de titlu (tema proiectului, numele autorului, instituția, perioada de elaborare a proiectului), cuprinsul, introducerea, dezvoltarea elementelor de conținut, a capitolelor și a subcapitolelor, care oferă substanță și fundament analizei inițiate, concluziile, bibliografia și anexele.

Evaluarea proiectului se va efectua atât după criteriile de apreciere a calității proiectului, respectiv: validitate, completitudine, complexitate, dificultate, elaborare și structurare, creativitate, cât și după criteriile ale calității activității evaluatului (raportarea acestuia la temă, rezolvarea sarcinilor, documentarea, nivelul de elaborare și gradul de comunicare, erorile, creativitatea, calitatea rezultatelor obținute).

Considerăm necesar a sublinia faptul că, prin această metodă, se pune accent mare pe investigație și pe cercetarea domeniului abordat, necesitând, oarecum un timp mai îndelungat, împletirea eficientă a cunoștințelor deja acumulate cu cele obținute din studiul bibliografiei specifice acestui domeniu și multă rigurozitate, din partea celui evaluat. Și în acest caz, aprecierea poate fi afectată de subiectivismul instructorului evaluator.

Portofoliul

Portofoliul este un instrument de evaluare complex, longitudinal, proiectat pe o perioadă mai lungă de timp și care oferă oportunitatea emiterii

de judecăți de valoare, pe baza unui ansamblu de rezultate.

Acesta reprezintă o colecție, constituită din produse ale activității celui evaluat, selectate de el însuși, structurate și evaluate corespunzător. Portofoliul creează o imagine completă a progresului celui evaluat, de-a lungul intervalului de timp pentru care a fost proiectat, prin raportarea la criteriile stabilite în momentul proiectării.

Instructorul evaluator va prezenta, celor care vor fi evaluați, un model de portofoliu compatibil cu nivelul de pregătire al acestora, conținând elemente asemănătoare cu cele care vor fi propuse ca temă, criterii de apreciere formulate clar, precum și caracteristica valorică a elementelor componente. De regulă, elementele care definesc un portofoliu sunt reprezentate de scop, de context și de modul de proiectare.

În funcție de scopul stabilit, portofoliul poate să înglobeze:

- toate realizările evaluatului, încadrate într-o anumită perioadă de timp, care vor ilustra progresul acestuia;
- o anumită parte din realizările evaluatului, astfel devenind un instrument de autoevaluare;
- o selecție de materiale pe o temă stabilită;
- o selecție a celor mai sugestive produse realizate.

Pentru ca portofoliul să fie considerat un instrument de evaluare interactiv, trebuie respectate următoarele condiții:

- decizia asupra conținutului și asupra modului de utilizare a portofoliilor trebuie luată de către evaluator împreună cu cei evaluați;
- evaluații vor trebui să aleagă, singuri, elementele pe care le consideră reprezentative pentru realizarea portofoliului;
- evaluatorul va negocia, împreună cu evaluații, modul de apreciere a portofoliului și cum va fi introdus acesta în aprecierea finală;
- hotărârea perioadelor de revizuire a portofoliilor și executarea acestor activități colaborativ (evaluator-evaluat), cu stabilirea scopurilor pentru fiecare evaluat în parte;
- atunci când situația permite, în revizuirea portofoliilor, va fi folosit și alt personal de specialitate din cadrul instituției de instruire;
- toate discuțiile despre portofoliu vor fi purtate în termeni pozitivi, de colaborare și, mai ales, direct evaluator-evaluat;

- evaluatorul va trebui să adopte, permanent, o atitudine pozitivă și încurajatoare.

Atunci când se apreciază un portofoliu, se au în vedere următoarele:

- progresul realizat de către cel evaluat, pe parcursul elaborării portofoliului;
- efortul depus de către evaluat pentru realizarea portofoliului;
- fiecare element component al portofoliului în parte, utilizând metode obișnuite de evaluare;
- saltul evident dintre primele și ultimele piese, raportat la calitatea materialului;
- nivelul de competență al celui evaluat, prin raportarea produsului realizat la scopul propus în momentul inițierii.

Cu toate că evaluarea prin portofoliu este mai puțin riguroasă decât un test sau o examinare orală, apreciem că aceasta personalizează procesul de evaluare.

Chestionarele

Chestionarele cuprind un număr variabil de întrebări, ale căror răspunsuri oferă informații despre nivelul cunoștințelor asimilate de către cei evaluați. Acestea pot fi realizate oral sau în scris.

Referitor la *chestionarea orală*, precizăm:

- eficiența acestui instrument de evaluare depinde de modalitatea de formulare a întrebărilor și de scopul urmărit, respectiv: simpla reproducere a cunoștințelor asimilate, interpretarea și prelucrarea acestora, capacitatea de a lucra cu ele și de a le aplica în practică;
- avantajele acestui instrument de evaluare constau în realizarea unei verificări directe (instructorul evaluator poate ajuta evaluatul, intervenind cu întrebări suplimentare și stimulative).

În privința *chestionarelor scrise*, se pot constata următoarele:

- sunt utilizate cu preponderență ca mijloc de investigație, în cadrul unor cercetări, și mai puțin ca instrument de evaluare;
- sunt compuse dintr-o succesiune de întrebări, sub forma unui dialog;
- tipul și succesiunea întrebărilor, limbajul utilizat și modul de exprimare, respectiv

stabilirea variantelor, pentru răspunsurile prestabilite, sunt diferite.

Clasificarea întrebărilor din cadrul chestionarelor:

• **din punctul de vedere al informațiilor solicitate**, pot fi: *factuale* – de identificare, prin care se solicită date, care, în mod normal, ar putea fi obținute și prin alte mijloace, sau *de opinie*, al căror răspuns cuprinde informații de ordin subiectiv, imposibil de identificat pe cale directă;

• **din punctul de vedere al genurilor de răspuns solicitat**, pot fi: *închise*, respectiv a alege una sau două variante dintr-o serie de întrebări formulate, *deschise*, cu grad mare de libertate, pentru exprimarea individuală, sau *mixte*, în care evaluatul are posibilitatea de a sugera și alte variante de răspuns;

• **din punctul de vedere al locului și al rolului acestora**, pot fi: *introductive*, *de bază*, care oferă datele principale despre subiectul investigat, *complementare*, care aduc informații suplimentare, „cheie”, cu rol verificator al coerenței și al constanței anumitor opinii, sau „filtru”, al căror răspuns permite evaluatului să răspundă la întrebarea imediat următoare sau i se solicită să facă alte precizări.

Spre deosebire de celelalte metode analizate anterior, din punctul nostru de vedere, această metodă prezintă un mare dezavantaj, în special la testele tip grilă, caz în care, prin marcarea aleatorie a răspunsurilor, cel evaluat poate obține, datorită hazardului, rezultate pozitive nesperate, chiar dacă nu s-a pregătit suficient pentru acest tip de verificare. Cu toate acestea, făcând abstracție de situația prezentată, per ansamblu, aprecierea prin această metodă este caracterizată de un grad mare de obiectivitate, având în vedere faptul că răspunsurile sunt, de regulă, scurte, clare și concise.

Observarea sistematică a activității și a comportamentului celor care se instruiesc constă în investigarea acțiunilor și a interacțiunilor, a evenimentelor și a fenomenelor, a relațiilor și a proceselor, pe baza unui plan elaborat anterior și cu ajutorul unor instrumente adecvate.

Pentru contabilizarea acestor informații, instructorul poate utiliza: *fișa de evaluare*, *scara de clasificare* și *lista de control/verificare*.

Aceste instrumente de evaluare se pot utiliza pentru evaluarea atât a procesului de instruire, cât

și a performanței celor care se instruiesc și, de regulă, vizează obiective comportamentale atât ale domeniului cognitiv, cât și ale domeniilor afectiv și psihomotor.

Fișa de evaluare cuprinde următoarele:

- datele factuale, referitoare la evenimentele cele mai importante, identificate în comportamentul sau modul de acțiune al celor care se instruiesc;
- interpretările instructorului evaluator asupra acestora, astfel reușind să realizeze modelul comportamental al celui/celor evaluat/evaluați.

După părerea noastră, un posibil model de fișă de evaluare va cuprinde următoarele elemente: datele generale (gradul, numele, prenumele, vârsta, nivelul de pregătire), particularitățile proceselor intelectuale (gândire, limbaj, imaginație, memorie, atenție, spirit de observație etc.), aptitudini și interese, trăsături afective, trăsături temperamentale, atitudinea față de sine, disciplina sau sarcina de instruire față de colegi, respectiv evoluția aptitudinilor, a atitudinilor, a intereselor și a nivelului de integrare.

Marele avantaj al acestor fișe de evaluare este acela că nu depind de capacitatea de comunicare a celui evaluat cu evaluatorul, acesta din urmă fiind cel care contabilizează și interpretează comportamentul tipic sau alte produse și performanțe ale celui evaluat.

Dezavantajul semnificativ al acestei metode este reprezentat de volumul mare de timp necesar evaluatorului, la care se adaugă rata mică de obiectivitate a celor observate, ceea ce are implicații asupra fidelității contabilizării comportamentelor.

Scara de clasificare cuprinde:

- un set de comportamente supuse evaluării, însoțit de un anumit tip de scală (Likert)¹;
- un număr de enunțuri, pentru care evaluatul trebuie să-și exprime acordul sau dezacordul, identificând cinci trepte: puternic acord, acord, indecis, dezacord, puternic dezacord.

În utilizarea acestui instrument de observare comportamentală, trebuie să se țină cont de următoarele aspecte, astfel:

- lista finală de enunțuri trebuie să conțină un număr aproximativ egal de enunțuri pozitive și negative;
- fiecare enunț trebuie să fie format din cuvinte familiare evaluatului, utilizând un limbaj adecvat, și nu unul exagerat, specializat sau tehnic (enunțuri cu o structură simplă);
- de asemenea, fiecare enunț trebuie exprimat clar pozitiv sau negativ. Este recomandabil ca enunțurile vizate să fie experimentate, înainte de introducerea lor în cadrul instrumentului;
- enunțul trebuie construit în așa fel încât să producă informația dorită, respectiv să facă referire clară la atitudinea sau la opinia despre care dorim să aflăm informații.

Lista de control/verificare:

- este aparent asemănătoare cu scara de clasificare, ca manieră de structurare; deosebirea constă în faptul că, prin intermediul acesteia, se constată doar prezența sau absența unui comportament, fără a se emite o judecată de valoare oricât de simplă;
- se elaborează ușor, fiind și simplu de aplicat evaluatilor.

Din punctul nostru de vedere, o asemenea listă ar putea avea forma prezentată în Tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1

Lista de control/verificare

ATITUDINEA CELUI EVALUAT FAȚĂ DE SARCINA DE LUCRU PRIMITĂ	DA	NU
A urmat instrucțiunile primite?		
A solicitat ajutor, atunci când a avut nevoie?		
A cooperat cu ceilalți colegi?		
A folosit judicios bibliografia și baza materială?		
A probat opiniile sale, prin discuții cu ceilalți colegi?		
A utilizat ideile/opiniile sugerate de ceilalți colegi?		
A fost receptiv la corecțiile instructorului?		
A desfășurat și alte activități în sprijinul sarcinii primite?		
A finalizat activitatea?		
A lăsat ordine la locul de lucru?		
A predat bibliografia și baza materială, utilizate?		

Așadar, constatăm că și această metodă poate avea un grad de subiectivitate destul de ridicat, necesită un timp mai îndelungat de aplicare, iar ca element de noutate, pentru atingerea obiectivelor planificate, utilizează selectiv și alte metode de evaluare.

Evaluarea informatizată (cu ajutorul calculatorului)

Noile tehnologii ale comunicațiilor și informației și-au pus amprenta și asupra procesului de evaluare. Aceste instrumente, atât de instruire, cât și de evaluare, tind să capete un rol din ce în ce mai important în întregul proces instructiv-educativ.

Instruirea asistată de calculator, e-learning și instruirea ADL au revoluționat întreg domeniul instructiv-educativ, iar, în prezent, acest fenomen ia amploare, cu tendințe vizibile de dezvoltare, prin utilizarea de softuri și de aplicații specifice atât instruirii, cât și evaluării rezultatelor acesteia.

Experții remarcă, pe bună dreptate, că „informatica are un potențial educativ foarte mare față de ceea ce ar putea oferi alte tehnologii și permite adaptarea procesului de instruire la cerințele fiecărui participant al acestuia, la ritmul de muncă, la aptitudinile intelectuale și la nivelul său de cunoștințe, în concluzie, la diversificarea modalităților pedagogice și la personalizarea procesului de instruire”²².

Ca instrument de evaluare, calculatorul poate asigura, atât instructorilor evaluatori, cât și celor evaluați, o mare diversitate de modalități de aplicare. În contrast cu metodele de evaluare tradiționale, evaluarea cu ajutorul calculatorului este lipsită atât de orice elemente de subiectivism, cât și de o parte dintre emoțiile care-i însoțesc pe cei mai mulți dintre evaluați. Aceasta economisește timpul și efortul evaluatorilor, respectiv schimbă însuși raportul evaluator–evaluat, prin creșterea încrederii celor din urmă în obiectivitatea evaluatorilor.

Mai mult, evaluații înșiși se pot autoevalua pe parcursul procesului de instruire, beneficiind de feedbackul atât de necesar unei instruirii eficiente și performante.

Evaluarea asistată de calculator – EAC – creează premise pentru o evaluare modernă, obiectivă și presupune existența unor programe software care să testeze cunoștințele celor evaluați și să aprecieze performanța acestora. Aceasta poate fi utilizată în evaluarea abilităților cognitive și

practice. Abilitățile cognitive și cunoștințele sunt evaluate cu ajutorul aplicațiilor software de tip „e-testing”, iar abilitățile practice sunt evaluate prin intermediul „e-portofolio” sau a software-urilor de tip simulare.

Autoevaluarea

Cu largi valențe formative, autoevaluarea permite aprecierea propriilor performanțe, în raport cu obiectivele operaționale stabilite. Astfel, cel care se instruieste va înțelege mai bine obiectivele operaționale și conținutul sarcinii de instruire pe care o are de rezolvat, modul în care efortul său este valorificat în rezolvarea acesteia.

Pentru formarea capacității de autoevaluare a celor care se instruiesc, instructorul trebuie să asigure următoarele:

- informarea oportună a celor care se instruiesc asupra obiectivelor operaționale ale evaluării;
- încurajarea acestora în a-și adresa întrebări asupra modului de rezolvare a unei sarcini de lucru, asupra identificării efectelor formative ale acesteia, respectiv pentru a putea răspunde, în scris, la acestea;
- stimularea evaluării în cadrul grupului de instruire;
- completarea unui chestionar de evaluare, la sfârșitul unei sarcini de lucru importante.

Grilele de autoevaluare permit celor evaluați să-și determine, în mod autonom, eficiența activităților desfășurate.

În funcție de obiectivele instruirii, grila de autoevaluare proiectată conține: *capacități și abilități vizate, sarcini de instruire și valori ale performanței*.

Autoevaluarea poate să meargă de la autoaprecierea verbală până la autonotare, mai mult sau mai puțin supravegheată de către instructor, iar implicarea celor care se instruiesc în aprecierea propriilor rezultate are efecte benefice, pe mai multe planuri, astfel:

- în opinia celor evaluați, instructorului i se confirmă aprecierile sale referitoare la rezultatele obținute de către aceștia;
- evaluatul joacă rolul de subiect al acțiunii de instruire, de participant activ la propria formare;
- stimulează elevii în aprecierea rezultatelor proprii obținute și în înțelegerea eforturilor necesare, pentru atingerea obiectivelor de instruire stabilite;

• cultivă motivația intrinsecă, față de instruire, și atitudinea pozitivă, responsabilă, față de propria activitate desfășurată în acest sens.

Calitatea evaluării proiectate și realizate de către instructorul evaluator are o mare influență asupra capacității de autoevaluare a celui care se instruiște. Interiorizarea repetitivă a grilelor de evaluare cu care operează instructorul reprezintă o premisă a posibilității și a validității autoaprecierii acestora. Pe lângă această modalitate, implicită, a educării capacității de autoevaluare, instructorii dispun și de anumite căi explicite de formare și de educare a spiritului de evaluare obiectivă, cum ar fi:

- *autocorectarea sau corectarea reciprocă* – reprezintă o primă secvență a dobândirii autonomiei de evaluare, în care evaluatul este pus în postura de a-și depista operativ unele greșeli/erori, pe timpul rezolvării unor sarcini de instruire. Concomitent, există posibilitatea de a fi pus să corecteze și anumite lucrări ale unor colegi. Identificarea greșelilor proprii sau pe cele ale colegilor constituie un prim pas pe calea conștientizării competențelor, în mod independent;
- *autonotarea controlată* – are loc când, în cadrul unei verificări, evaluatul este pus să-și acorde o notă, care apoi este negociată cu instructorul evaluator și/sau împreună cu colegii. Instructorul evaluator are datoria de a evidenția și de a argumenta cât de corect/incorrect s-au realizat aprecierile;
- *notarea reciprocă* – este o modalitate de apreciere, care, de obicei, nu se concretizează într-o notă reală și prin care cei ce sunt evaluați sunt puși în situația de a-și nota lucrările scrise sau probele orale, unii altora;
- *metoda de apreciere obiectivă a personalității* – constă în antrenarea întregului colectiv al grupului de evaluat, în vederea evidențierii rezultatelor obținute de către aceștia, prin asocierea cât mai multor informații și aprecieri, eventual, prin confruntare,

în vederea identificării cât mai complete a posibilităților fiecărui evaluat în parte și ale tuturor la un loc.

Fără a avea pretenția surprinderii tuturor aspectelor referitoare la utilizarea metodelor moderne de evaluare, încheiem prin a sublinia faptul că, datorită dezvoltării tehnologice în ritm alert, în ultima perioadă, se observă o accentuare a tendinței de migrare către modelele de evaluare informatizate, folosind calculatorul și platformele construite online.

În ceea ce privește evaluarea în domeniul comunicațiilor și informaticii, pe lângă formele amintite anterior, forma de bază a procesului de evaluare o constituie exercițiul practic, în teren, culminând cu exercițiul multinațional întrunit, care, din punctul nostru de vedere, reprezintă formele cele mai elocvente de validare a întregului proces instructiv-educativ din Armata României.

NOTE:

1 <https://www.slideshare.net/chissimona3/scala-likert>, *Studiul privind acceptabilitatea produsului, Scala Likert și măsurarea calității*, p. 4, accesat la 11.03.2017.

2 <https://www.proiecte.pmu.ro/.../forummentorat>, *Metode și instrumente de evaluare*, p. 12, accesat la 14.03.2017.

BIBLIOGRAFIE

Tănase M., *Evaluarea – componentă esențială a procesului instructiv-educativ*, Brașov, 2011.

NATO Education, Training, Exercises and Evaluation (ETEE) Policy, MC 0458/3, NATO, mai, 2014.

*** SMFT – 33, *Precizări privind îndeplinirea standardelor de instruire în Forțele Terestre*, București, 2015.

*** FT-17, *Instrucțiuni de evaluare a instrucției colective în Forțele Terestre*, București, 2008.

www.nato.int

www.rft.forter.ro

<https://www.proiecte.pmu.ro>

<https://www.slideshare.net>